

CHÍNH TRỊ – KINH TẾ – XÃ HỘI

HỘI NGHỊ TRUNG ƯƠNG 3 KHÓA XVIII ĐCS TRUNG QUỐC: MỘT SỐ ĐIỂM NHẤN THỨC ĐẨY CẢI CÁCH MỞ CỬA TRONG GIAI ĐOẠN MỚI

TS. ĐẶNG XUÂN THANH – TS. HOÀNG THẾ ANH
Viện Nghiên cứu Trung Quốc

C

ho đến nay sau 35 năm cải cách mở cửa, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã họp 7 kỳ hội nghị Trung ương 3 các khóa. Theo thông lệ, hội nghị Trung ương 3 các khóa đều tập trung vào vấn đề đường lối phát triển đất nước (các hội nghị Trung ương 1 và 2 chủ yếu tập trung vào vấn đề tổ chức, nhân sự Đảng và Nhà nước). Các kỳ hội nghị Trung ương 3 khởi đầu của các thế hệ lãnh đạo mới thường là những điểm mốc đột phá lớn về đường lối cải cách: Hội nghị Trung ương 3 khóa XI năm 1978 phát động cải cách mở cửa; Hội nghị Trung ương 3 khóa XIV năm 1993 thông qua chủ trương “xây dựng thể chế kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa; Hội nghị Trung ương 3 khóa XVI năm 2003 tuy không có đột phá lớn, nhưng cũng có những quyết sách quan trọng về “hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa”⁽¹⁾.

Hội nghị Trung ương 3 khóa XVIII ĐCS Trung Quốc (dưới đây gọi tắt là Hội nghị) diễn ra từ ngày 9 đến ngày 12 tháng 11 năm 2013 tại Bắc Kinh, Trung Quốc, với sự tham dự của 204 ủy viên Trung ương, 169 ủy viên dự khuyết. Đây là Hội nghị được dư luận trong và ngoài Trung Quốc đánh giá là rất quan trọng. Hội nghị lần này đã thông qua “*Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện*”⁽²⁾ (dưới đây gọi tắt là Nghị quyết). Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình đã trình bày bản “*Thuyết minh của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện*”. Nghị quyết hội nghị lần này được *Tổ khởi thảo Văn kiện* do đích thân ông Tập Cận Bình làm Tổ trưởng, các ủy viên thường vụ Bộ Chính trị là Lưu Vân Sơn và Trương Cao Lệ làm Tổ phó soạn thảo sau 7 tháng nghiên cứu, thảo luận, Thường vụ Bộ Chính trị họp 3 lần,

Bộ Chính trị họp 2 lần để xem xét. Ngoài ra, văn kiện còn trưng cầu ý kiến của các lãnh đạo cao tuổi trong Đảng và các nhân sĩ lãnh đạo các đảng phái ngoài Đảng⁽³⁾.

1. Bối cảnh Trung Quốc trước thêm Hội nghị

Hội nghị diễn ra trong bối cảnh Trung Quốc đang phải đối mặt với những thách thức to lớn cả bên ngoài lẫn bên trong. *Từ bên ngoài* đó là tác động sâu sắc của cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu đặt các nền kinh tế trước yêu cầu cấp bách phải tái cơ cấu và có những chuyển dịch căn bản trong cục diện chính trị-an ninh thế giới liên quan đến sự trỗi dậy của Trung Quốc và việc Hoa Kỳ “xoay trục” về phía châu Á-Thái Bình Dương nhằm tái cân bằng chiến lược mà thực chất là kiềm chế Trung Quốc, quan hệ giữa Trung Quốc với các nước láng giềng cũng xuất hiện nhiều vấn đề phức tạp. *Từ bên trong* đó là việc giảm sút động lực tăng trưởng kinh tế, mất cân đối vĩ mô, gia tăng phân hóa, bất ổn xã hội, tình trạng tham nhũng, sự lũng đoạn của các nhóm lợi ích, mâu thuẫn sắc tộc, tôn giáo, bạo loạn, khủng bố liên tiếp xảy ra, tình trạng nông dân “bốn không” (không đất đai, không phúc lợi, không việc làm, không vốn liếng), ô nhiễm môi trường... gây bức xúc, suy giảm lòng tin trong nhân dân.

Trong vòng một năm sau Đại hội XVIII, song song với nỗ lực thúc đẩy cải cách, trên cương vị Tổng Bí thư và Chủ tịch nước, ông Tập Cận Bình đã có hàng loạt chuyến thị sát tại nhiều địa phương,

đích thân phát động chiến dịch chống tham nhũng quy mô lớn theo phương châm “đánh cả hổ lẫn ruồi” – đến nay đã có khoảng 10 quan chức cấp tỉnh, bộ, ngành bị truy tố, xét xử vì các tội danh tham nhũng trong đó điển hình là vụ Bạc Hy Lai. Ông Tập Cận Bình cũng chỉ đạo triển khai một chiến dịch chỉnh đốn “chống hủ bại” rầm rộ trong toàn Đảng Cộng sản Trung Quốc, phê phán việc áp đặt “các giá trị ngoại lai”, tăng cường kiểm soát lĩnh vực văn hóa, tư tưởng, truyền thông, v.v. Gần đây nhất, ông Tập Cận Bình trực tiếp chỉ đạo Hội nghị mở rộng của Quân ủy Trung ương (tháng 8 năm 2013) phê phán gay gắt tình trạng quản lý, kỷ luật lỏng lẻo trong quân đội và yêu cầu phải khẩn trương chấn chỉnh vai trò lãnh đạo của Đảng trong quân đội. Ông Tập Cận Bình cũng nhiều lần nhấn mạnh việc Trung Quốc sẽ không sao chép hệ thống giá trị cũng như hệ thống chính trị phương Tây.

Trước thêm Hội nghị, *Trung tâm Nghiên cứu phát triển Quốc vụ viện*, cơ quan nghiên cứu tư vấn chính sách hàng đầu của Chính phủ Trung Quốc, đã đệ trình Đề án cải cách tổng thể có tên gọi “Phương án 383” (tư duy cải cách tam vị nhất thể, 8 lĩnh vực cải cách trọng điểm, 3 tổ hợp cải cách liên hợp)⁽⁴⁾, đề xuất các ý tưởng cải cách mới phục vụ cho hội nghị lần này.

2. Một số điểm đáng chú ý trong nội dung của Nghị quyết

Đúng như tên gọi, “*Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số*

vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện” có mục tiêu tạo động lực và định hướng mới cho toàn bộ tiến trình cải cách theo phương châm “thúc đẩy chỉnh thể, đột phá trọng điểm”, vừa nhấn mạnh tính hệ thống của tiến trình cải cách, vừa chú trọng đi sâu giải quyết một số vấn đề ách tắc then chốt như quan hệ giữa nhà nước và thị trường, đất đai, doanh nghiệp nhà nước, vấn đề dân chủ, v.v. Toát lên từ toàn bộ văn kiện là yêu cầu phải giải quyết tốt mối quan hệ cải cách – phát triển – ổn định một khi tiến trình này bước vào “giai đoạn công kiên và vùng nước sâu”. Từ khóa chính của Nghị quyết là *cải cách* (lặp lại 137 lần trong toàn bộ 60 nội dung của Nghị quyết) phản ánh mục tiêu xuyên suốt văn kiện, trong đó *thể chế* là khâu đột phá chính.

Nghị quyết gồm 16 phần: 1) Ý nghĩa trọng đại và tư tưởng chỉ đạo của đi sâu cải cách toàn diện; 2) Kiên trì và hoàn thiện chế độ kinh tế cơ bản; 3) Nhanh chóng hoàn thiện hệ thống thị trường hiện đại; 4) Nhanh chóng thay đổi chức năng của chính phủ; 5) Đi sâu cải cách thể chế thuế tài chính; 6) Kiên trì toàn cơ chế thể chế nhất thể hóa giữa thành thị và nông thôn; 7) Xây dựng thể chế mới kinh tế mở cửa; 8) Đẩy nhanh việc xây dựng thể chế chính trị dân chủ xã hội chủ nghĩa; 9) Thúc đẩy xây dựng Trung Quốc pháp trị; 10) Tăng cường thể chế ràng buộc và giám sát việc vận hành quyền lực; 11) Thúc đẩy sáng tạo cơ chế thể chế văn hóa; 12) Thúc đẩy sáng tạo

cải cách sự nghiệp xã hội; 13) Sáng tạo thể chế trị lý xã hội (tạm dịch là quản trị xã hội); 14) Đẩy nhanh xây dựng chế độ văn minh sinh thái; 15) Đi sâu cải cách quốc phòng và quân đội; 16) Tăng cường và cải thiện sự lãnh đạo của Đảng đối với đi sâu cải cách toàn diện⁽⁵⁾.

Về kinh tế

Thể chế kinh tế được xác định là khâu cải cách trọng điểm, trong đó cốt lõi là xử lý tốt mối quan hệ giữa nhà nước và thị trường. Nghị quyết đưa ra quan điểm mới về vai trò của thị trường: Thị trường đóng *vai trò quyết định* trong việc phân bổ các nguồn lực (trước đây chỉ xác định thị trường đóng *vai trò cơ sở*), yêu cầu đẩy nhanh việc hình thành hệ thống thị trường hiện đại, mở cửa, có hệ thống luật pháp công bằng, minh bạch, loại bỏ mọi quy định cản trở thống nhất thị trường và cạnh tranh bình đẳng, nghiêm cấm các chính sách ưu đãi phi pháp, bảo hộ địa phương, hành vi lũng đoạn. Nghị quyết nhấn mạnh yêu cầu hoàn thiện thị trường tài chính, thị trường khoa học - công nghệ, thị trường văn hóa theo hướng mở cửa cả bên trong lẫn bên ngoài. Đặc biệt là thị trường đất đai cần tạo lập thống nhất giữa thành thị và nông thôn, giữa đất tập thể và quốc hữu, trong đó cho phép chuyển nhượng, cho thuê, đóng góp cổ phần đối với đất đai xây dựng, thu hẹp phạm vi trưng thu đất, quy phạm trình tự trưng thu, mở rộng phạm vi đền bù khi giải tỏa, hoàn thiện thị trường thứ cấp cho thuê, chuyển nhượng,

thể chấp đất đai. Hội nghị chủ trương hoàn thiện cơ chế giá cả chủ yếu do thị trường quyết định, cải cách giá điện, nước sạch, dầu, khí đốt, giao thông, thông tin, đất đai, nông sản... theo hướng thị trường, phạm vi định giá của Chính phủ sẽ giới hạn trong một số lĩnh vực sự nghiệp trọng yếu, dịch vụ công ích...

Hội nghị vẫn xác định *chế độ công hữu đóng vai trò chủ thể và kinh tế công hữu đóng vai trò chủ đạo*, nhưng đề ra chủ trương rất mới là “hoàn thiện thể chế quản lý tài sản quốc hữu, lấy quản vốn làm chính” thông qua việc thúc đẩy các doanh nghiệp nhà nước có đủ điều kiện cải tổ thành công ty đầu tư vốn nhà nước, nâng tỷ lệ đóng góp lợi tức vào ngân sách đến năm 2020 lên 30%. Điểm nổi bật ở đây là việc *xác định lại chức năng của tài sản công*, từ đó xác định các mô hình quản lý và sử dụng các tài sản này một cách hiệu quả. Cụ thể, vốn nhà nước sẽ được tập trung nhiều hơn vào các lĩnh vực then chốt liên quan đến an ninh quốc gia, các ngành trọng yếu đóng vai trò huyết mạch của nền kinh tế, các ngành sẽ đóng vai trò chiến lược trong tương lai, lĩnh vực dịch vụ công. Với các ngành độc quyền tự nhiên mà vốn nhà nước tiếp tục giữ cổ phần khống chế, sẽ thực hiện cải cách với nội dung chủ yếu là tách chính quyền và doanh nghiệp, tách chính quyền và tài sản, trao quyền kinh doanh, đồng thời tăng cường quản lý, giám sát. Đặc biệt, Hội nghị nhấn mạnh yêu cầu tích cực phát triển thành phần *kinh tế sở hữu hỗn hợp*, nhất là các

doanh nghiệp sở hữu hỗn hợp với nguồn vốn phi công hữu giữ cổ phần chi phối, cho phép các thành phần kinh tế tư nhân tham gia cổ phần vào các dự án đầu tư của nhà nước, *khuyến khích doanh nghiệp tư nhân tham gia cải cách doanh nghiệp nhà nước*.

Mặc dù Nghị quyết dành hẳn hai phần 4 và 5 cho vấn đề cải cách hành chính theo hướng tối ưu hóa cơ cấu, quy trình, tinh giản bộ máy, phân cấp, trao quyền để chính quyền có thể tập trung vào các chức năng then chốt là hoạch định chiến lược/chính sách, điều tiết vĩ mô, kiểm tra/giám sát và cung cấp dịch vụ công, nhưng những quan điểm này không thật sự mới so với trước đây. Đáng lưu ý hơn cả là đề xuất khởi động vòng cải cách mới về thể chế tài chính công, đặc biệt là chính sách thuế và tài chính, nhằm *thông qua tái cơ cấu về tài lực để điều chỉnh lại phân bổ quyền lực giữa Trung ương và địa phương* (khắc phục tình trạng gia tăng nhóm lợi ích địa phương), tăng cường sự ổn định và bền vững của hệ thống tài chính-tiền tệ quốc gia.

Trong lĩnh vực “tam nông”, Hội nghị nhắc lại quan điểm: nhất thể hóa phát triển thành thị và nông thôn; rút ngắn khoảng cách phát triển giữa thành thị và nông thôn, giữa các khu vực và ngành nghề, từng bước hình thành cục diện phân phối theo “hình quả trám”; công nghiệp hóa nông nghiệp; kiên trì quyền sở hữu tập thể đất đai ở nông thôn và bảo vệ đất canh tác nghiêm ngặt. Đồng thời Hội nghị chủ trương đẩy mạnh

nhân tố thị trường dưới các hình thức: (1) Trao nhiều quyền tài sản nhiều hơn cho nông dân (cho phép nông dân có quyền thế chấp, bảo lãnh, chiếm hữu, sử dụng, thu lợi, lưu chuyển và kinh doanh thuê khoán đối với đất thuê khoán, góp cổ phần kinh doanh hoặc thế chấp vay vốn ngân hàng bằng quyền sử dụng đất); (2) Thúc đẩy hình thức hợp tác cổ phần nông dân, trao quyền chiếm dụng, thu lợi, rút ra có bồi thường và thế chấp, bảo lãnh, kế thừa đối với các cổ phần tài sản tập thể; (3) Xây dựng thị trường giao dịch lưu chuyển quyền sở hữu tài sản ở nông thôn, thúc đẩy việc lưu chuyển quyền sở hữu tài sản nông thôn diễn ra công khai, công bằng, quy phạm; (4) Thúc đẩy thị dân hóa nông dân, từng bước chuyển dân nông nghiệp đủ điều kiện thành dân thành thị, thả nổi toàn diện hạn chế về xây dựng thành phố nhỏ và định cư tại các thành phố nhỏ, nơi lỏng có trật tự hạn chế về định cư tại các thành phố tầm trung, xác định hợp lý điều kiện định cư tại các thành phố lớn, kiểm soát nghiêm ngặt quy mô dân số của các thành phố đặc biệt lớn. Việc trao quyền nhiều hơn cho nông dân một mặt nhằm làm giảm căng thẳng xã hội tại các vùng nông thôn, mặt khác kích thích lưu chuyển lao động nông thôn, thay đổi tương quan giữa người nông dân với chính quyền địa phương.

Cải cách lĩnh vực kinh tế đối ngoại sẽ tập trung vào việc thúc đẩy mở cửa cả bên trong lẫn bên ngoài, đặc biệt là đối với cả những ngành do nhà nước độc

quyền như các ngành dịch vụ then chốt giáo dục, y tế, văn hóa, ngân hàng, bưu chính-viễn thông hay các ngành sản xuất then chốt như khai khoáng, điện, v.v. *Thứ nhất* là nới lỏng các hạn chế đối với các dòng vốn đầu tư, mở cửa có trật tự các lĩnh vực dịch vụ tài chính, giáo dục, văn hóa, y tế, mở các hạn chế cho đầu tư nước ngoài vào các lĩnh vực giáo dục mầm non, dưỡng lão, kiến trúc, kiểm toán kế toán, logistic, thương mại điện tử. *Thứ hai* là thúc đẩy xây dựng các khu mậu dịch tự do như giải pháp lớn thúc đẩy cải cách mở cửa, đặc biệt là xây dựng khu thương mại tự do Thượng Hải, trên cơ sở thí điểm đó lựa chọn một số địa phương có đủ điều kiện để phát triển các khu mậu dịch tự do khác. *Thứ ba* là đẩy nhanh việc mở cửa các vùng biên, cho phép vùng biên thực hiện chính sách và phương thức đặc thù trong hợp tác kinh tế, đi lại, thanh toán biên mậu, kết nối hạ tầng, *thúc đẩy xây dựng “vành đai kinh tế con đường tơ lụa”, “con đường tơ lụa trên biển”* (chủ yếu là với các nước Trung Á và Đông Nam Á).

Về chính trị

Nếu so với lĩnh vực kinh tế, thì rõ ràng cải cách chính trị không phải là chủ đề chính của Hội nghị – dung lượng phần trình bày này chỉ chiếm 3/16 phần trong Nghị quyết. Mặc dù văn kiện đề cập tới hầu hết các vấn đề chính trị cơ bản như đẩy mạnh nền chính trị dân chủ XHCN, tăng cường Nhà nước pháp quyền XHCN, phát huy dân chủ cơ sở, tăng cường vai trò của Quốc hội, mặt

trận, hiệu lực của Hiến pháp và pháp luật, kiện toàn quyền lực tư pháp, nhưng trình bày quá khái quát, không có điểm đột phá mới. Đáng chú ý là chủ trương “thống nhất các chủ thể chấp pháp, tập trung tương đối quyền chấp pháp, thúc đẩy chấp pháp tổng hợp, dốc sức giải quyết vấn đề quyền và trách nhiệm chồng chéo, nhiều đầu mối chấp pháp, xây dựng thể chế chấp pháp thống nhất quyền và trách nhiệm, uy quyền và hiệu quả cao. Giảm thiểu chấp pháp hành chính đa tầng cấp”. Lưu ý rằng, chủ trương này đã được Trung Quốc triển khai khá mạnh từ sau Đại hội XVIII, tạo sự phối hợp, thống nhất trong nhiều hoạt động quản lý nhà nước, bao gồm cả trong vấn đề tranh chấp tại Biển Đông (thành lập Cục Hải dương quốc gia, thống nhất hoạt động chấp pháp trên biển của 5 cơ quan)⁽⁶⁾ bước đầu đã tác động đến quan hệ Trung Quốc với một số nước ASEAN.

Có thể thấy “tăng cường hệ thống ràng buộc và giám sát thực thi quyền lực” là chủ trương quan trọng nhằm “xây dựng nền chính trị liêm khiết, trong sạch”. Nghị quyết nhấn mạnh quan điểm dùng chế độ để quản lý quyền lực, quản lý công việc và quản lý con người, để nhân dân giám sát quyền lực, công khai, minh bạch. Đây được xem là “chính sách căn bản nhất quyền lực vào trong lòng chế độ”. Trong số nhiều biện pháp chống tham nhũng được nêu trong Văn kiện, đáng chú ý là yêu cầu “tăng cường sự lãnh đạo thống nhất của Đảng

trong xây dựng tác phong liêm chính và chống tham nhũng”, “giám sát đối với việc thực thi quyền lực của cán bộ lãnh đạo chủ chốt, tăng cường giám sát hành chính và giám sát kiểm toán”; cán bộ tránh tiếp xúc công tác đối với người thân; thúc đẩy thí điểm chế độ công khai thông tin các mục liên quan đến cán bộ lãnh đạo mới được đề bạt, kiện toàn cơ chế giám sát dân chủ, giám sát pháp luật, giám sát dư luận, vận dụng và quy phạm giám sát mạng Internet; cải cách chế độ công văn hội nghị, Trung ương đi đầu cắt giảm hội nghị, văn bản, cải tiến tác phong hội nghị, văn phong; cải cách cơ chế đánh giá thành tích, dốc sức giải quyết vấn đề “công trình tạo hình tượng”, “công trình thành tích”.

Về văn hóa

Nghị quyết nhắc lại lời kêu gọi xây dựng *cường quốc văn hóa XHCN*, tăng cường sức mạnh mềm văn hóa quốc gia như Báo cáo Chính trị Đại hội XVIII ĐCS Trung Quốc đã nêu. Đáng chú ý là, Nghị quyết nhấn mạnh yêu cầu xây dựng, kiện toàn hệ thống thị trường văn hóa hiện đại, nhiều tầng nấc: một mặt xây dựng hệ thống dịch vụ văn hóa công hiện đại, thúc đẩy cơ quan chính phủ chuyển từ làm văn hóa sang quản lý văn hóa, mặt khác sử dụng cơ chế cạnh tranh để thúc đẩy xã hội hóa dịch vụ văn hóa công, khuyến khích các lực lượng xã hội, vốn xã hội tham gia xây dựng hệ thống dịch vụ văn hóa công, tích cực phát triển doanh nghiệp văn hóa ngoài

quốc doanh, hạ chuẩn tham gia đối với các nguồn vốn xã hội, cho phép tham gia xuất bản đối ngoại, xuất bản mạng, nâng cao trình độ mở cửa văn hóa, thúc đẩy văn hóa Trung Hoa đi ra thế giới, xây dựng các doanh nghiệp văn hóa theo mô hình hướng ngoại, mở rộng thị trường ra nước ngoài. Đặc biệt là Hội nghị *chính thức đưa cụm từ Học viện Khổng Tử vào Nghị quyết*, mà trước đó chưa hề đề cập trong Văn kiện của ĐCS Trung Quốc, hơn nữa còn chủ trương “khuyến khích các tổ chức xã hội, cơ quan có vốn của Trung Quốc tham gia vào việc xây dựng Học viện Khổng Tử và các trung giao lưu văn hóa ở nước ngoài”.

Nghị quyết cũng yêu cầu hoàn thiện chính sách kinh tế văn hóa, thể chế quản lý văn hóa, tách sản xuất và xuất bản, sản xuất và phát hành, kiện toàn thể chế, cơ chế định hướng dư luận, cơ chế phòng chống tội phạm mạng, xử lý các sự kiện bùng phát trên mạng, hình thành cục diện công tác dư luận mạng kết hợp giữa định hướng và quản lý theo pháp luật.

Về xã hội

Đổi mới thể chế quản trị xã hội được coi là phương châm chủ đạo để cải cách quản lý xã hội, thể hiện ở những quan điểm và giải pháp sau. *Một là*, cần cải tiến phương thức quản trị xã hội. Trên cơ sở tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, phát huy vai trò chủ đạo của chính phủ, sẽ khuyến khích các thành phần xã hội cùng tham gia, thực hiện phối hợp giữa

chính phủ quản trị, xã hội tự điều tiết, cư dân tự quản. Hội nghị chủ trương khơi dậy sức sống của các tổ chức xã hội trong nước, đẩy nhanh thực hiện mở cửa xã hội, phát triển các tổ chức xã hội trên cơ sở pháp luật, tách các hiệp hội ngành nghề ra khỏi chính quyền, tăng cường quản lý các tổ chức xã hội và tổ chức phi chính phủ nước ngoài hoạt động theo pháp luật. *Hai là*, đổi mới thể chế ngăn chặn và hóa giải các mâu thuẫn xã hội. Kiện toàn cơ chế đánh giá rủi ro về ổn định xã hội trong những quyết sách trọng đại; xây dựng cơ chế bày tỏ nguyện vọng, hóa giải mâu thuẫn và bảo đảm quyền lợi cho nhân dân. Cải cách thủ tục khiếu nại, thực hiện thụ lý khiếu nại online; kiện toàn cơ chế kịp thời giải quyết nguyện vọng hợp lý của quần chúng. *Ba là* kiện toàn hệ thống an ninh công cộng (từ an toàn thực phẩm, dược phẩm, an toàn sản xuất đến phòng tránh thiên tai, xử lý các sự cố an ninh lớn). Tăng cường trị an xã hội, đổi mới hệ thống quản lý trị an xã hội, trừng trị nghiêm minh các hoạt động tội phạm. Tăng cường mức độ quản trị mạng Internet, hoàn thiện thể chế quản lý mạng, bảo đảm an ninh thông tin và an ninh mạng quốc gia.

Đặc biệt là Hội nghị đã quyết định thành lập mới Ủy ban An ninh quốc gia nhằm thống nhất quyền lãnh đạo toàn bộ mảng công tác an ninh - quốc phòng - đối ngoại, đồng thời yêu cầu hoàn thiện

thể chế an ninh nhà nước và chiến lược an ninh quốc gia. Điều này một mặt chứng tỏ mức độ nghiêm trọng của các nguy cơ, thách thức đối với an ninh quốc gia Trung Quốc, nhất là xuất phát từ những bất ổn, mâu thuẫn xã hội phức tạp ngày càng gia tăng bên trong, mặt khác cũng thể hiện vai trò nước lớn của Trung Quốc, sự đối đẳng của Trung Quốc với các nước lớn trên thế giới như Mỹ, Nga đều từ lâu có cơ quan này và Nhật Bản gần đây cũng thành lập. Tất cả những điều này càng chứng tỏ, cùng với cải cách kinh tế theo hướng thị trường hóa, hội nhập quốc tế, cũng như tác động của những thách thức an ninh phi truyền thống, ĐCS Trung Quốc rất chú trọng đến giữ vững ổn định xã hội dưới sự lãnh đạo toàn diện của Đảng.

Ngoài ra, yêu cầu đi sâu cải cách tổng hợp trong lĩnh vực giáo dục, y tế, an sinh xã hội, tạo công ăn việc làm, thu nhập... cũng được đề cập trong Văn kiện tuy không có điểm mới. Nghị quyết thông báo chính sách dân số mới của Trung Quốc cho phép các gia đình được sinh con thứ hai nếu vợ hoặc chồng là con một, từng bước điều chỉnh hoàn thiện chính sách sinh đẻ, thúc đẩy dân số phát triển cân bằng dài hạn.

An ninh, quốc phòng

Nghị quyết dành phần 15 cho chủ đề cải cách quân đội và quốc phòng, trong đó nhấn mạnh 4 vấn đề: *Một là* phát triển lý luận quân sự, tăng cường chỉ đạo

chiến lược quân sự, hoàn thiện phương châm chiến lược quân sự thời kỳ mới; *Hai là* điều chỉnh thể chế biên chế quân đội, tối ưu hoá kết cấu quy mô quân đội, điều chỉnh cải thiện tỷ lệ quân binh chủng, tỷ lệ sỹ quan chiến sỹ, tỷ lệ bộ đội và cơ quan, giảm bớt cơ cấu và nhân viên phi chiến đấu, thúc đẩy cải cách điều chỉnh chế độ chính sách đối với quân đội, chế độ chuyên nghiệp hoá sỹ quan, hoàn thiện chế độ công nhân viên chuyên nghiệp, kiện toàn hệ thống chế độ pháp quy quân sự; *Ba là* phát triển ở mức độ sâu sự kết hợp quân dân, xây dựng trên phạm vi toàn quốc cơ chế thúc đẩy sự kết hợp quân dân thống nhất lãnh đạo, phối hợp đồng bộ; *Bốn là* xây dựng lực lượng quân sự hiện đại, kiện toàn hệ thống công nghiệp quốc phòng.

Đồng thời, Nghị quyết hội nghị lần này có điểm mới là nhấn mạnh đến việc xây dựng quân đội “nghe Đảng”, nhấn mạnh yêu tăng cường sự kiểm soát, lãnh đạo toàn diện của Đảng Cộng sản Trung Quốc đối với quân đội.

Vai trò lãnh đạo của Đảng

Điểm đáng chú ý của hội nghị lần này là quyết định thành lập *Ban chỉ đạo đi sâu cải cách toàn diện*⁽⁷⁾ phụ trách thiết kế tổng thể, điều phối toàn cục, đốc thúc thực hiện cải cách trong giai đoạn tới. Hiện chưa rõ những nhân vật nào sẽ tham gia Ban chỉ đạo này, nhưng có khả năng Tổng Bí thư Tập Cận Bình sẽ trực tiếp nắm quyền lãnh đạo Ban chỉ đạo.

Nhìn lại tiến trình cải cách mở cửa ở Trung Quốc trong vòng 35 năm qua cho thấy, giai đoạn đầu vào những năm 1980, do tập trung vào cải cách thể chế kinh tế, Trung Quốc đã thành lập Ủy ban cải cách thể chế kinh tế Quốc vụ viện, trực tiếp do Thủ tướng lãnh đạo. Đến những năm 1990, Ủy ban này đã được đổi thành Văn phòng Cải cách thể chế kinh tế Quốc vụ viện - một cơ quan ngang bộ. Năm 2003 cơ quan này được ghép với bộ phận chức năng của Ủy ban Kinh tế thương mại nhà nước và đổi tên thành Ủy ban Phát triển và Cải cách nhà nước⁽⁶⁾. Các cơ quan trên đều trực thuộc Chính phủ. Việc thành lập *Ban chỉ đạo đi sâu cải cách toàn diện* thuộc Ban Chấp hành Trung ương chắc chắn sẽ tái phân bổ lại quyền kiểm soát kinh tế giữa Đảng và Chính phủ theo hướng tăng cường sự lãnh đạo của Đảng.

3. Một số nhận xét bước đầu

Hội nghị Trung ương 3 khóa XVIII là sự kiện đặc biệt quan trọng, đánh dấu tư duy cải cách mới của thể hệ lãnh đạo thứ 5 của Đảng Cộng sản Trung Quốc đứng đầu là Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình. Hội nghị đã tập trung xác định tâm nhìn, quan điểm và những chủ trương cải cách cơ bản của Trung Quốc trong giai đoạn tới. Hai luận điểm then chốt nhất của Hội nghị là: *Xử lý hiệu quả mối quan hệ mới giữa nhà nước và thị trường, theo đó cho phép thị trường đóng vai trò quyết định trong phân bổ các nguồn lực phát triển*. Điểm nổi bật ở

đây là quan điểm *vừa mở rộng vai trò của thị trường, vừa tăng cường hiệu quả quản lý của nhà nước*. Điều này chỉ có thể đạt được thông qua cải cách thể chế toàn diện bao gồm hoàn thiện hệ thống thị trường, chuyển đổi chức năng chính phủ và đổi mới thể chế doanh nghiệp.

Với việc thành lập hai cơ quan hoàn toàn mới là *Ban chỉ đạo đi sâu cải cách toàn diện* và *Ủy ban An ninh quốc gia*, Hội nghị lần này đánh dấu bước điều chỉnh quan trọng về phân bổ quyền lực trong hệ thống chính trị Trung Quốc, chủ yếu là giữa Đảng và Nhà nước, giữa Trung ương và các địa phương, theo đó quyền lực của Đảng và trực tiếp là Tổng Bí thư sẽ tăng lên đáng kể. Mặc dù quá trình chuyển giao quyền lực sang thể hệ lãnh đạo thứ 5 diễn ra nhanh gọn và dứt khoát hơn so với hai lần trước, Ban lãnh đạo mới cũng tỏ rõ sự tự tin và quyết đoán, nhưng rõ ràng là tình hình mới đòi hỏi phải củng cố hơn nữa quyền lực của ông Tập Cận Bình.

Bên cạnh đó, nội dung Nghị quyết hội nghị tương đối dàn trải, các ý tưởng mới, táo bạo được cố ý trình bày xen lẫn các quan điểm cũ, có phần bảo thủ, hoặc ẩn vào các giải pháp cụ thể, có phần quá chi tiết, tránh sử dụng các từ ngữ nhạy cảm, do đó có thể gây cảm nhận mơ hồ, lẫn lộn. Logic xuyên suốt của đường lối cải cách mới, do đó, tương đối khó nắm bắt, khác hẳn nội dung rất rõ ràng của “Phương án 383”, phản ánh sự thận trọng, tính thực dụng và sự khôn khéo

của những người xây dựng Nghị quyết. Trên thực tế, những quyết sách của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình trong thời gian một năm cầm quyền vừa qua có cùng đặc điểm “hai mặt”: vừa thận trọng về chính trị, vừa đổi mới về kinh tế; vừa tiến hành tập trung quyền lực, xiết chặt kỷ cương và sự kiểm soát của Đảng, vừa thúc đẩy cải cách mở cửa, tự do hóa thị trường. Điều này là tối cần thiết trong bối cảnh Đảng Cộng sản Trung Quốc tiếp tục phải “dò đá qua sông” nhưng là ở “vùng nước sâu” nhằm giải quyết ổn thỏa mối quan hệ cải cách – phát triển – ổn định.

Những chính sách, biện pháp cải cách sẽ được Đảng và Chính phủ Trung Quốc lần lượt công bố sau hội nghị này chắc chắn có tác động sâu rộng đối với toàn bộ tiến trình cải cách mở cửa của Trung Quốc và ảnh hưởng tới tình hình khu vực và quốc tế.

CHÚ THÍCH:

(1) Bảy lần Hội nghị Trung ương 3 sau cải cách mở cửa, <http://www.chinanews.com/gn/2013/11-09/5482217.shtml>

(2) Xem Toàn văn *Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện*, http://news.xinhuanet.com/politics/2013-11/15/c_118164235.htm

(3) Tập Cận Bình, *Thuyết minh về “Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện”*, http://news.xinhuanet.com/politics/2013-11/15/c_118164294.htm

(4) Cụ thể xem thêm Bành Đại Vĩ, Trung tâm Nghiên cứu phát triển Quốc vụ viện công bố toàn văn Phương án cải cách “383”, Lưu Hạc người ký tên đầu tiên vào văn kiện, <http://politics.people.com.cn/n/2013/1027/c1001-23338752.html>

(5) Tập Cận Bình, *Thuyết minh về “Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện”*, tldd.

(6) Sáp nhập Cục Hải dương nhà nước, Hải giám Trung Quốc thuộc Cục này, Biên phòng cảnh sát biển thuộc Bộ Công an, Ngư chính Trung Quốc thuộc Bộ Nông nghiệp, Cảnh sát chống buôn lậu trên biển thuộc Tổng cục Hải quan để thành lập mới Cục Hải dương nhà nước do Bộ Tài nguyên đất nhà nước quản lý. Xem *Phương án cải cách và thay đổi chức năng Quốc vụ viện*,

(7) Tương tự như Ban Chỉ đạo Trung ương ở Việt Nam.

(8) Hồ An Cường, *Công báo Hội nghị Trung ương 3 khóa XVIII đưa ra tín hiệu cải cách mãnh liệt*, http://politics.gmw.cn/2013-11/12/content_9469202.htm

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHỦ YẾU

1. Báo cáo của Hồ Cẩm Đào tại Đại hội đại biểu toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ XVIII,

2. Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện”,

3. Tập Cận Bình, *Thuyết minh về “Quyết định của Trung ương ĐCS Trung Quốc về một số vấn đề trọng đại đi sâu cải cách toàn diện”*, http://news.xinhuanet.com/politics/2013-11/15/c_118164294.htm